

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Bogdanoff, Minna; Vaarala, Heidi; Törmänen, Sanni; Tammelin-Laine, Taina

Title: Tieto- ja viestintäteknologia luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat, 2018.

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Bogdanoff, M., Vaarala, H., Törmänen, S., & Tammelin-Laine, T. (2018). Tieto- ja viestintäteknologia luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa. HAMK Unlimited : Professional, 16.11.2018. <https://unlimited.hamk.fi/ammattillinen-osaaminen-ja-opetus/tvt-luku-ja-kirjoitustaidon-opetuksessa>

Tieto- ja viestintäteknologia luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa

unlimited.hamk.fi/ammattillinen-osaaminen-ja-opetus/tvt-luku-ja-kirjoitustaidon-opetuksessa/

Aikuiset luku- ja kirjoitustaidon oppijat ovat näppäriä älypuhelimien käyttäjiä. Miten heidän opettajansa hyödyntävät tieto- ja viestintäteknologiaa (TVT) opetuksessa?

Jyväskylän yliopistossa on käynnissä Perustaidot haltuun -hanke, jossa pilotoidaan täydennyskoulutusmallia aikuisten maahanmuuttajien opettajille ja ohjaajille. Yhtenä keskeisenä teemana koulutuksessa on tietoteknisten taitojen opettaminen aikuisille opiskelijoille. Koulutusta kehitetään eteenpäin tutkimuksen keinoin, ja hankkeen toimijat ovatkin ryhtyneet keräämään aineistoa siitä, miten TVT-taitoja käytetään ja pyritään kehittämään koulutuksissa. Aineistoa on kerätty haastattelemalla aikuisten maahanmuuttajien opettajia ja heidän opiskelijoitaan. Aineistoa kertyy myös verkko-oppimisolun tehtävien suorituksista ja keskusteluista. Tässä artikkelissa fokus on siinä, mitä opettajat ovat haastatteluissa kertoneet TVT:n opetuskäytöstään – esimerkeissä puhuu kaksi aikuisten perusopetuksessa (AIPE) työskentelevää opettajaa, joiden opiskelijat ovat luku- ja kirjoitustaidon oppijoita.

Mitä opiskelijat jo osaavat?

Opettajat pitävät luku- ja kirjoitustaidon opiskelijoiden valmiuksia älypuhelimien käytössä hyvinä. Lähes kaikki opiskelijat osaavat heidän mukaansa käyttää monentyyppisiä sovelluksia, pitää yhteyttä läheisiinsä ja kurssikavereihinsa, liittyy itse ottamiaan kuvia ja videoita keskusteluketjuihin, seurata omia opintojaan Wilmasta sekä katsoa videoita YouTubesta.

Tietokonetta sen sijaan osaa opettajien mukaan käyttää harvempi opiskelija. Suurimmalle osalle oppilaitos on ainoa paikka, jossa sen käyttöä pääsee harjoittelemaan, sillä kotona pöytäkoneita tai läppäreitä ei useimmilla ole. Oppilaitoksessa taas tietokoneiden käytön harjoitteluun ei välttämättä ole varattu kovinkaan paljon aikaa. Haastattelemamme opettajat kuvasivat, että TVT:tä on lukujärjestyksessä vaihtelevasti noin kaksi oppituntia viikossa, mikä ei ole syvällisen oppimisen näkökulmasta riittävästi. Toisaalta ryhmissä on myös heitä, joille pöytäkoneiden käyttö on jo hyvinkin tuttua. Taitojen kirjo laittaa opettajat pohtimaan, mikä on opetuksen kannalta keskeisintä sisältöä ja mitä TVT:n oppitunneilla tulisi tehdä, jotta kaikille riittäisi mielekästä ja taitotasoon nähden sopivaa opittavaa. Seuraavassa esimerkissä opettaja (o1) pohtii näitä kysymyksiä:

Esimerkki 1

o1: Ne tasoerot ovat niin isoja, että on tosi vaikeaa yrittää tasapainoilla siinä, ettei tulis hirveen tylsää niille, jotka osaavat, mutta ettei olis liian vaikeeta myöskään niille, jotka oikeasti tarvitsee apua.

Sovellukset opetuskäytössä: esimerkkeinä Quizlet ja WhatsApp

Opettaja haastattellessamme kävi ilmi, että erilaisia sovelluksia käytetään opetuksessa ja ryhmien viestinnässä jo paljon. Oppimissovelluksista esimerkiksi Quizlet on tiiviisti käytössä. Quizletin avulla opettaja voi laatia erityyppisiä tehtäviä, kilpailuja ja pelejä valituista aihepiireistä tai hyödyntää valmiita, muiden tekemiä materiaaleja. Quizletissa on mahdollista yhdistellä kirjoitettua tekstiä, ääntä ja kuvia. Linkkien kautta opiskelija pääsee harjoittelemaan sisältöjä halutessaan myös kouluajan ulkopuolella. Seuraavassa esimerkissä opettaja (o2) kertoo Quizletin käytöstä:

Esimerkki 2

o2: Voinko kertoa siitä Quizletistä?

M: Joo kiitos.

o2: Miten mä oon käyttänyt sitä esimerkiksi.

M: Kerro. Joo.

o2: Käytän sitä esimerkiksi uuden sanaston, vaikka säälmausten, opettamiseen, kuten "on pilvistä" tai "aurinko paistaa".

M: Joo.

o2: Mä kirjoitan siihen "aurinko paistaa" ja lisään auringon kuvan. Opiskelijat osaavat avata Quizletin ja sitten pitää vaan painaa nappia ja sieltä kuuluu "aurinko paistaa". Että näin. Sanastoo.

Erityisesti luku- ja kirjoitustaitoa opetteleville uuden kielen kuuntelemisen mahdollisuus on tärkeä. Kieltä aletaan opiskella ensin kuunnellen ja puhuen (ks. Anderson & Larsen-Freeman 2011; Huilla ym. 2016) ja vasta sitten kirjaimia opetellen. Sovelluksella voidaankin tukea puhumisen ja kuuntelemisen ensisijaista roolia opettamisessa ja oppimisessa.

WhatsApp on opetusryhmän ja opettajan välinen viestintäkanava, jota molemmat osapuolet käyttävät ahkerasti. Opettaja on rajannut omaa osallistumistaan siten, että hän on kertonut opiskelijoille olevansa tavoitettavissa päivisin kello 17 asti. Opiskelijat viestivät sovelluksen kautta opettajalle ja toisilleen menoistaan ja kuulumisistaan. Opettaja puolestaan käyttää WhatsApp-ryhmää kotitehtävien antamisen kanavana, kuten esimerkki 3 osoittaa:

Esimerkki 3

o2: Kotitehtävätkin tulee Wilmaan tai sitten laitan ne WhatsAppin kautta. Puhelin on tosi tärkeä opiskelu-

H: Opiskelun väline.

o2: Joo.

Opettajien mukaan WhatsApp-virrassa hyödynnetään runsaasti sosiaaliselle medialle tyypillistä mahdollisuutta emoji- ja kuvien käyttöön. Koska opiskelijaryhmä vasta opettelee lukemisen ja kirjoittamisen taitoja, monet heistä liittävät viestiketjuun ensin emoji- ja valokuvia, videoita ja ääniviestejä. Vähitellen ketjuun alkaa ilmestyä myös sanahahmoja ja sanoja. Valokuvien ja videoiden merkitys kurssin viestinnässä on suuri: opiskelijat kertovat niiden avulla erilaisista hyvinkin henkilökohtaisista asioista. Esimerkiksi

eräs opiskelija lähetti ketjuun leijonaparin kuvan, kun perheriita oli saatu sovittua.

Mobiililaitteet oppimisen apuna

Luku- ja kirjoitustaidon ryhmissä työskentelevät opettajat eivät ole aivan varmoja siitä, mitä TVT-taitoja heidän pitäisi opettaa ja miten. Heidän mielestään opetussuunnitelma antaa vain vähän suuntalinjoja, ja TVT:n opetus maahanmuuttajille on ylipäättään uusi asia monessa oppilaitoksessa. Opettajilla on erilaisia linjauksia esimerkiksi siitä, millaiset pöytäkoneen käyttötaidot ovat maahanmuuttajien kannalta hyödyllisiä: toinen opettajista teettää hiirellä tarkkuusharjoituksia, kun taas toinen on sitä mieltä, ettei hiiren käyttöä kannata harjoitella, sillä harvalla on pöytäkonetta kotona.

Luku- ja kirjoitustaitoa oppivien maahanmuuttajien älypuhelinien käyttötaidot ovat usein hyvät, ja opiskelijat käyttävät puhelimia monipuolisesti. Opettajat hyödyntävät älypuhelimia opetuksessa jo monin tavoin, mutta erilaisten sovellusten käyttöä voisi hyvin vielä lisätä. Toisaalta käytettävien sovellusten määrä ei sellaisenaan ole itseisarvo, vaan tärkeää on jo alkuvaiheessa ohjata opiskelijoita opetuksen ja arjen kannalta mielekkääseen ja tavoitteelliseen sovellusten käyttöön. Älypuhelimet tuovat oppijoiden jo osaamia taitoja esiin – he eivät siis näyttäydy vain luku- ja kirjoitustaitoja opettelevina aikuisina, vaan näppärinä ja taitavina mobiililaitteiden käyttäjinä.

Perustaidot haltuun -täydennyskoulutuksessa opettajat voivat keskustella TVT:n hyödyntämisestä opetuksessaan ja antaa toisilleen vinkkejä hyväksi havaitsemistaan pedagogisista sovelluksista. Täydennyskoulutuksen myötä niin opettajien kuin opiskelijoidenkin näkemys TVT-taitojen tarjoamista mahdollisuuksista kielenopetukseen ja -oppimiseen kehittyi.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Artikkeli on tuotettu Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamassa TAIKOJA-koordinaatiorahastossa. Hankkeen toteuttajia ovat Tampereen yliopisto, Hämeen ammattikorkeakoulu, OMNIA sekä Opintokeskus Sivis. Hankkeen toiminta-aika on 1.9.2015–31.10.2018.

Lähteet

Anderson, M. & Larsen-Freeman, D. (2011). *Techniques and Principles in Language Teaching*. (Kolmas painos.) Oxford: Oxford University Press.

Huilla, S., Möttönen, T. & Ahlholm, M. (2016). Ensiapua akuuttiin kielentarpeeseen: Toistometodi vastaanottokeskusten suomen opetuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 7(3). Haettu 2.10.2018 osoitteesta <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja->

Kirjoittajat

Minna Bogdanoff, FM, KM, työskentelee projektitutkijana Jyväskylän yliopistolla.

Heidi Vaarala, FT, työskentelee yliopistotutkijana Jyväskylän yliopistolla ja toimii projektipäällikkönä Perustaidot haltuun (ESR) -hankkeessa.

Sanni Törmänen, HuK, toimii korkeakouluharjoittelijana Jyväskylän yliopistolla.

Taina Tammelin-Laine, FT, työskentelee tutkimuskoordinaattorina Jyväskylän yliopistolla.

Bogdanoff, M., Vaarala, H., Törmänen, S. & Tammelin-Laine, T. (2018). Tietotekniikka luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa. *HAMK Unlimited Professional* 16.11.2018. Haettu [pvm] osoitteesta <https://unlimited.hamk.fi/ammattillinen-osaaminen-ja-opetus/tvt-luku-ja-kirjoitustaidon-opetuksessa>

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä.

[Taikoja »](#)